

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf.III.30.420/2014/5. szám

A Debreceni Ítéltábla a Tarjáni-Nagy Ügyvédi Iroda (ügyvédi iroda címe) és a dr. Gulyás Richárd Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Gulyás Richárd Miklós, ügyvédi iroda címe) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek - a dr. Bán Gergely Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Bán Gergely ügyvéd, ügyvédi iroda címe) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen 19 613 386 Ft és járulékai számlatartozás megfizetése, szerződés teljesítése iránt indított perében a Miskolci Törvényszék 2014. május 5. napján kelt 13.G.40.009/2013/33. számú ítélete ellen az alperes 34. sorszáma alatt benyújtott fellebbezése alapján - az alulírott napon megtartott nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 254 000 (Kétszázötvennégyezer) Ft másodfokú perköltséget.

Az állam által előlegezett fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s :

42 önkormányzat, köztük a felperes, mint gesztor és az alperes, mint tag 2004. február 28. napján fogadták el azt a társulási szerződést, amellyel megalakították a T. Társulást. A társulási szerződés II/8 pontja szerint: „a felek kötelezettséget vállalnak a megvalósuló projekt terv szerinti üzemeltetésére a projekt beruházásának befejezésétől legalább 2026. december 31-i időpontig.

felperes részére a társult önkormányzatok 2003-as bázisét alapul véve 10 000 E Ft/év kompenzáció kifizetését szavatolják saját költségvetésükből. A kompenzáció megfizetése a II.1 pontban meghatározott hulladékgazdálkodási rendszer üzembe helyezésének időpontjától 2026. december 31-i üzemelési időszak végéig minden év január 31-éig esedékes. A kompenzációt a társult önkormányzatok lakossági létszamarányosan teljesítik, ahol az arányosítás a korábban aláírt Konzorciumi Szerződés alapján történik, értelemszerűen oly módon, hogy T. város létszámadatait nem kell figyelembe venni. A

kompenzáció mértéke minden évben a KSH által közölt inflációs ráta alapján növekszik. A pontban meghatározott szabályozás alól kivételt jelent a 2006-os év, amikor is az előző évek inflációs rátájával növelt tört évre vonatkozó lakossági létszamarányos megosztáson alapuló kompenzációt a társult önkormányzatok, a hulladékgazdálkodási rendszer üzembe helyezését követő 30 napon belül pénzügyileg teljesítik felperes felé".

A szerződés XI. pontjának utolsó mondata szerint a felek statisztikai létszamarányukhoz viszonyítottan kötelesek évente a működési költséget viselni.

A T.Társulás társulási tanácsa a .../2007. (IX.5.) és a .../2008. (I.3.) határozatával úgy rendelkezett, hogy kezdeményezi a hulladékkezelő üzemet működtető R.T. Kft.-vel kötött közszolgáltatási szerződés felmondásának jogi előkészítését. E határozatok alapján a felperes 2008. május 5. napján megbízási szerződést kötött a D. & Társa Ügyvédi Irodával a közszolgáltatási és egyéb szerződések véleményezésére, valamint a közszolgáltatási szerződés felmondására és az ezzel összefüggő feladatok ellátására. A szerződés alapján a felperes a megbízottnak az általa kiállított számla alapján 2008. december 8. napján 1 144 800, 2009. február 4. napján pedig 774 000 Ft megbízási díjat fizetett meg.

A felperes a társulási szerződés e rendelkezései alapján a 2006., a 2007., a 2008., a 2009., a 2010., a 2011., a 2012. évre vonatkozó kompenzáció érvényesítése érdekében a tagönkormányzatokkal, így az alperessel szemben is számlákat bocsátott ki, valamint az ügyvédi megbízási díjat is a lakossági létszám arányában a tagönkormányzatok között megosztotta, az alperessel szemben is számlát bocsátott ki. Ezeket a számlákat az alperes többszöri felszólítás ellenére nem egyenlítette ki.

Erre tekintettel a felperes az alperessel szemben a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bírósághoz 2011. december 27. napján benyújtott keresetlevelében a számlák megfizetése iránti kereseti kérelmet terjesztett elő, amelyet - az időközben kibocsátott számlákra tekintettel - felemelt. Módosított keresetében kérte a bíróságot, hogy kötelezze az alperest 19 613 386 Ft és ezen összegből az egyes számlákban foglalt részösszegek után a számlák szerinti fizetési határidő utolsó napját követő naptól a kifizetésig járó, a Ptk. 301. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamat, valamint perköltség megfizetésére.

Az alperes elsődlegesen kérte, hogy a bíróság a Pp. 46. § (1) bekezdése alapján intézkedjen az eljáró bíróság kijelölése végett, másodlagosan kérte, hogy a bíróság a pert - tekintettel arra, hogy a felperes követelése idő előtti - szüntesse meg, harmadlagosan pedig érdemi ellenkérelmében a kereset teljes elutasítását kérte. Állította, hogy a teljes társulási szerződés semmis, amennyiben annak semmissége nem állapítható meg, úgy a társulási szerződés kompenzációs díj fizetésére vonatkozó rendelkezése érvénytelen, mivel sérti a jóerkölcsöt, illetve ellentétes a Ptk. 201. § (1) bekezdésével. Az alperes álláspontja szerint semmisségi kifogása aaptalansága esetén a megtámadási kifogása miatt nem teljesíthető a felperes keresete, mivel az érvényesített kompenzációs díj feltűnően aránytalan.

Hivatkozott arra is, hogy a társulási szerződés alapján nem lehet megállapítani, és a felperes sem igazolta, hogy pontosan milyen módon kell megosztani a felek között a perrel érintett kompenzációs díjat és ügyvédi költségeket. Álláspontja szerint a felperes késedelmi kamatra egyébként sem tarthat igényt, hiszen a felperes szabálytalanul állított ki számlákat az alperessel szemben, mivel általános forgalmi adót nem számíthatott volna fel.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 19 613 386 Ft-ot és ezen összegből a felperes által kibocsátott számlák szerinti részösszegek után a fizetési határidők utolsó napját követő naptól a kifizetésig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot, továbbá 1 379 855 Ft perköltséget. Megállapította, hogy az 1 176 800 Ft le nem rótt eljárási illetéket az állam viseli, illetve azt is, hogy a perrel felmerült költségeit az alperes maga viseli.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása szerint a társulási szerződés kompenzációs díj fizetéséről szóló rendelkezése nyilvánvalóan nem sérti a jóerkölcsöt. Az alperes tagadásával szemben e körben a felperes kötelezettsége volt annak bizonyítása, miszerint a kompenzáció annak túrééséért jár, hogy a tagönkormányzatok hulladéka a felperes közigazgatási területén létesített hulladékkezelő üzemben kerül elhelyezésre és ártalmatlanításra, és ellentételezi az ehhez kapcsolódó negatív hatásokat. Az elsőfokú bíróság a tagönkormányzatok képviselőinek a 2003. március 7. napján, ...-on megtartott találkozóról készült jegyzőkönyv, a 2004. február 26. napján megtartott megbeszélésük jegyzőkönyve és a per során meghallgatott tanúk (Ö.J., K.I., H.Zs., K.I.G. és L.I.) vallomásai alapján azt állapította meg, hogy a kompenzáció azoknak a negatív hatásoknak az ellentételezéséért jár a felperes részére, amelyek a tagönkormányzatok hulladékának felperes közigazgatási területén történő elhelyezéséért és ártalmatlanításához kapcsolódnak. Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint - bár a szerződő felek a társulási szerződésbe nem foglalták bele a kompenzáció célját -, megállapítható, miszerint a kompenzáció annak az ellenértéke, hogy a felperes közigazgatási területén kerül sor a tagönkormányzatok hulladékának elhelyezésére és ártalmatlanítására, és fedezi a felperesnél emiatt jelentkező valamennyi hátrányos következményt. Az sem ellentétes a jóerkölccsel, hogy a felperes (a kompenzáció mellett) a tagönkormányzatok közös tulajdonában álló hulladéklerakó után a hulladéklerakót üzemeltető társaságtól arányos bérleti díjban is részesül. A bérleti díjat nemcsak a felperes, hanem - tulajdonrészük arányában - a többi tagönkormányzat is megkapja, így a felperes a többi önkormányzat kárára a bérleti díjjal nem jut előnyhöz. A bérleti díj a kompenzációtól egyébként is független.

Az elsőfokú bíróság utalt arra, hogy F.L. aggálymentes és mindkét fél által elfogadott szakvéleménye és a tanúvallomások alapján kétségtelen tény, hogy általános lakossági ellenérzés van mindenfajta hulladéklerakóval szemben. Ez olyan negatív hatás, amelynek kompenzálása nem példanélküli, így semmiképpen sem tekinthető az általános társadalmi értékítélettel ellentétesnek, ha ennek a lakossági ellenérzésnek és az ehhez kapcsolódó vélt vagy valós negatív hátrányok kiküszöbölésének céljából az az önkormányzat kompenzációban részesül, amelynek területén a hulladéklerakó létesült.

Az elsőfokú bíróság aaptalannak találta alperesnek azt az érvelését is, hogy a kompenzációs díj fizetéséről szóló rendelkezés sérti a Ptk. 200. § (1) bekezdését, ezért a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmis. Álláspontja szerint a felperes nem szolgáltatás nélkül jut hozzá a kompenzációhoz, de a társulási szerződés kompenzációs díjról szóló rendelkezései akkor sem sérthették a Ptk. 201. § (1) bekezdését, ha alperes helyesen érvelt volna úgy, hogy a kompenzációs díj mögött valós felperesi szolgáltatás nincs. A Ptk. 201. § (1) bekezdése ugyanis kifejezetten megengedi, hogy a felek ellenszolgáltatás

kikötése nélkül is megállapodhassanak valamely szolgáltatásban.

Az elsőfokú bíróság a Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Polgári Kollégiumának PK 267. számú állásfoglalásából kiindulva vizsgálta az alperes megtámadási kifogását is. E körben F.L. szakértő aggálymentes, mindkét peres fél által elfogadott szakvéleménye alapján azt állapította meg, hogy:

- a hulladékkezelő üzem működéséhez és a hulladékszállításhoz kapcsolódó többlet zaj-, por-, és egyéb környezetterhelés mérhető hátrányt a felperes számára nem okozott;
- a hulladékkezelő üzem a felperes közigazgatási területén lévő ingatlanok értékére és felperes idegenforgalmára érdemi hatást nem gyakorolt;
- a többi tagönkormányzat hulladékának feldolgozására szolgáló üzem létehez és működéséhez már önmagában is rendkívül erős, általános jellegű negatív társadalmi megítélés kapcsolódik, függetlenül a hulladéklerakó technológiájától és működésének konkrét körülményeitől.

Az erős társadalmi ellenkezés olyan negatív hatás, amely pénzben nem kifejezhető, ez azonban nem teszi feltűnően aránytalanná a felperes részére a tagönkormányzatok által megállapított mértékű kompenzációt, még akkor sem, ha a felperes a hulladéklerakó miatt többlet adóbevételre és egyéb foglalkoztatáshoz kapcsolódó előnyökre is szert tesz.

A tagönkormányzatok, köztük az alperes két alkalommal is elfogadták a kompenzációs díjat, a társulási szerződést megelőzően alperes a felperes által hivatkozott okokkal megegyező okok miatt a saját területén megvalósuló hulladékátrakóhoz kapcsolódóan szintén kompenzációt kért, amelyet az üzemeltető cég által a tagok közül kizárólag neki kifizetett bérleti díj formájában azóta is megkap. Az alperes törvényes képviselője - a 2004. február 26-i találkozóról készült jegyzőkönyv tanúsága szerint - kifejezetten erre a többletbevételre tekintettel járult hozzá a kompenzációs díjhoz, azaz a saját kompenzációs igényének elfogadása miatt ismerte el felperes kompenzációra irányuló igényének jogalapját és összecszerúságát.

Az elsőfokú bíróság megállapította azt is, hogy a társulási szerződés és a mögötte lévő egyéb megállapodások alapján a kompenzációs díj és a működési költségek megosztásának módja egyértelműen megállapítható.

Az ítélet ellen az alperes nyújtott be fellebbezést, melyben elsődlegesen az ítélet megváltoztatását, a felperes keresetének elutasítását; másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Kérte a felperes perköltségben való marasztalását.

Állította, hogy a szerződés kompenzációra vonatkozó rendelkezése a jóerkölcsbe ütközik, illetve a kompenzációs díj feltűnően aránytalan.

A felperes ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének - indokai alapján történő - helybenhagyását kérte.

A fellebbezés alaptalan.

Az alperes fellebbezésében nem tette vitatottá az elsőfokú bíróság álláspontját az eljáró bíróság kijelölése végett előterjesztett kérelme, az idő előttiség, az egész társulati

szerződés semmissége, a kompenzáció megosztási módja, a késedelmi kamatra irányuló igény, valamint a társulási szerződés XI. pontja szerinti működési költség megosztása, illetve az ügyvédi megbízási szerződésből eredő működési költség tekintetében.

Erre figyelemmel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között (Pp. 247. §) vizsgálta felül (Pp. 253. § (3) bekezdése).

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az alábbiakkal egészíti ki:

Az alperes törvényes képviselője (polgármestere) 2004. január 26. napján a konzorciális szerződést azzal írta alá, hogy az a alperes .../2003. (XI.26.) ÖK számú - zárt ülésen hozott - határozatában foglalt véleményeltéréssel érvényes.

A .../2003. (XI.26.) ÖK számú határozat 1. pontja a véleményeltérési nyilatkozatot tartalmazza, mely a szerződés egyes pontjainak pontosítására vonatkozik, de ez nem érintette a felperest megillető kompenzációra vonatkozó szerződéses rendelkezést.

Az önkormányzat határozatának 3. pontja felhatalmazta a polgármestert, hogy folytasson tárgyalásokat a konzorciumi önkormányzatokkal annak érdekében, hogy alperes a H.-dűlőben megvalósított és 2007. december 31-ig működési engedéllyel rendelkező hulladéklerakó helyen megvalósuló átrakó állomás kompenzálásaként évente támogatásban részesüljön, és ezt követően a szerződés aláírására.

M. Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a .../2004. (II.25.) ÖK számú a T.I. Konzorcium társulássá történő átalakulása tárgyában meghozott határozatával a polgármestert véleményeltérési nyilatkozattal hatalmazta fel a társulási szerződés aláírására, amely elsődlegesen - az elsőfokú bíróság helyes megállapításával egyezően - azt tartalmazta, hogy a szerződéstervezet II.8. pontjában részletezett 10 000 000 Ft fizetendő hozzájárulás M. Város Önkormányzatát érintő részétől T. város tekintsen el. Emellett azonban tartalmazta azt is, hogy amennyiben ez nem lehetséges, M. Város Önkormányzatát a fizetendő részre legalább 50 % kedvezmény illesse meg. A határozat tartalmazta azt is, hogy a társulási szerződésben kerüljön meghatározásra az, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei önkormányzatok által delegált polgármester M. polgármestere legyen, és felperes - mint a társulás gesztori feladatokat ellátó tagja - minden, a projektet érintő jogi, műszaki és pénzügyi döntéseiben előzetesen konzultáljon az ügyvivő testülettel. Ez a kötelezettség kerüljön meghatározásra a társulási szerződésben.

A T. Társulás alakuló ülését 2004. február 26. napján tartották. Az alperes polgármestere közölte, hogy a képviselő-testületnek vizsgálnia kellett azt, hogy M. Város Önkormányzatának érdekét szolgálja-e a projekthez való csatlakozás, hiszen M.-nek 2007. december 31-ig - a Környezetvédelmi Minisztérium engedélyével rendelkező - működő hulladéklerakója van. Ennek a helyzetnek a figyelembevételével kérte azt, hogy legalább annyi kedvezménye legyen M.-nek, hogy eltekintenek a 10 000 000 Ft kompenzáció M.-re eső részétől, és a képviselő-testület kimondott kérése volt, hogy az ügyvivő testületben M., mint a projektben részt vevő legnagyobb önkormányzat legyen a delegált tag. A tanácskozás lefolytatását követően a felperes polgármestere szavazásra bocsátotta azt a kérdést, egyetértenek-e abban, hogy M. számára bérleti díjat fizessen az üzemeltető társaság. A jelenlévők konzorciumként szavaztak, 82,88 %-os igen, 17,12 %-os nem

szavazattal elfogadták azt, hogy az üzemeltető társaság M. számára bérleti díjat fog fizetni. Ezt követően a tagok a társulási szerződést egyhangúan elfogadták, és a T. Társulást megalakították.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság által a 2002. október 20. napján, T.-en tartott helyi népszavazásra vonatkozó tényállást is kiegészíti azzal, hogy a szavazásra 10 125 választópolgár volt jogosult, a népszavazáson azonban csak 4 725 személy vett részt, a 4 507 érvényes szavazatból pedig 1 918 igen, 2 589 nem szavazat volt.

A felperes a társult önkormányzatokat 2007 januárjában hívta fel a 2006. és a 2007. évi kompenzáció átutalására. Az alperes törvényes képviselője 2007. január 31. napján azt a választ adta, hogy az alperes a R.T. Kft.-vel bérleti szerződést köt az átrakónak használt területre, a szerződéskötés folyamatban van, ezért kérte, hogy a számlát a felperes a bérleti szerződés megkötése után állítsa ki.

Majd 2007. február 19. napján azt közölte, hogy a bérleti díj összege megegyezik az alperes által a felperesnek fizetendő mindenkor éves kompenzáció összegével, a bérleti szerződés tekintetében a R.T. Kft.-től visszajelzés még nem érkezett, a szerződés aláírása után az alperes természetesen rendezni fogja a felperes felé az éves esedékes díjat.

A felperes 2007. február 27-én úgy válaszolt, hogy az alperes által hivatkozott (az alperes és az üzemeltető társaság közötti) szerződés semmilyen módon nem feltétele a kompenzáció megfizetésének, annak jogossága nem vitatható.

A felperes 2008. február 19-i, a 2007. évi teljes kompenzáció átutalására vonatkozó felhívásra az alperes 2008. április 30. napján közölte, hogy az alperes és a R.T. Kft. között létrejött „használati joghoz kapcsolódó szerződés” alapján a M. város külterületén található .../3. helyrajzi számú ingatlanon lévő csurgalékvíz-tároló, mosó, komposztáló, bekötő út, valamint a teljes elektromos rendszer használatáért a R.T. Kft. használati díjat köteles fizetni.

A használati díj 2006. július 1-től 2026. december 31. napjáig minden év január 31. napjáig esedékes. A szerződés alapján az alperes kiszámlázta a 2006. és 2007. évi használati díjat, melynek fizetési határideje 2007. szeptember 23. napja volt, a R.T. Kft. a használati díjat nem fizette meg.

Tekintettel arra, hogy a felperes a R.T. Kft.-ben többségi befolyással rendelkezik, az alperes kérte, hogy a felperes a használati díj kiegyenlítéséről gondoskodjon, ezt követően áll módjában a kompenzációs díjra vonatkozó számla rendezése.

A felperes az erre adott válaszában közölte, hogy az alperes által hivatkozott szerződés semmilyen módon nem feltétele a kompenzáció megfizetésének, megoldás lehetne azonban, ha az alperes a R.T. Kft.-vel szembeni követelését a felperesre engedményezné.

Az alperes 2007., valamint 2008. évi keltezéssel is készített olyan megállapodás-tervezetet, mely szerint az alperes a R.T. Kft.-vel szemben fennálló követeléseit teljes egészében a felperesre engedményezi. A megállapodás-tervezet alapján azonban ténylegesen engedményezési megállapodás nem jött létre.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján egészítette ki, annak érdekében, hogy alperesnek az elsőfokú bíróság által megállapított tényállással kapcsolatos fellebbezési érvelését értékelni tudja.

Az ítélet tábla a tényállás kiegészítése ellenére (mellett) azt állapította meg, hogy az

elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, mind az okirati bizonyítékokat, mind a tanúvallomásokat a Pp. 206. § (1) bekezdésében biztosított mérlegelési jogkörében helyesen értékelte, és a tényállás felülmérlegelésének feltételei nem állnak fenn.

Alaptalan alperesnek az arra alapított érvelése, hogy az elsőfokú bíróság kizárólag a szerződések „rögzített szövegét” vizsgálta, ami elégtelen a szerződések tényleges tartalmának meghatározásához. Az elsőfokú bíróság is a tényállás részévé tette a támogatási alaphoz benyújtott pályázatra, a konzorciális szerződésre, a finanszírozási memorandumra, a helyi népszavazásra, a szerződést megelőző tárgyalásokra, a konzorciális szerződés módosítására tett javaslatra, az alperesi önkormányzat határozataira, a konzorciális szerződés kiegészítésére, a társulási szerződés elfogadására vonatkozó adatokat, és értékelte a szerződés megkötése előtti tárgyalások adatait is.

Alaptalan alperesnek a 2002. október 20. napján megtartott helyi népszavazással kapcsolatban az elsőfokú bíróság megállapítását sérelmező fellebbezési érvelése is. Az elsőfokú bíróság abból a megállapításból, hogy „a leadott szavazatokból az volt megállapítható, hogy többségben vannak azok, akik a hulladékkezelő felépítését ellenzik”, nem a település teljes lakosságának többségére vont le következtetést, hanem arra, hogy a szavazati jogukkal érvényes szavazattal élő választópolgárok többségében nemmel szavaztak. Ez a ténymegállapítás pedig helytálló, ennek alátámasztása érdekében rögzítette az ítélet tábla a tényállásban a helyi népszavazás számszerű adatait is.

Az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy az alperes két alkalommal: a konzorciális szerződés kiegészítésekor és a társulási megállapodás aláírásakor maga is kifejezetten elfogadta a kompenzáció célját és indokoltságát.

Az ítélet tábla az alperesnek a kompenzáció jogalapjára és összecszerűségére vonatkozó magatartása értékelése érdekében rögzítette a felperesi (perindítást megelőző) felszólításokra adott alperesi válaszokat, és az engedményezési szerződés-tervezetek tényét (amelyek szintén okirati bizonyítékokkal igazoltak). Ebből kiemeli azt, hogy 2007. február 19. napján az alperes törvényes képviselője írásban úgy nyilatkozott, hogy az alperes természetesen rendezni fogja a felperes felé az éves esedékes díjat, és 2008. április 30. napján a felperes követelésének sem a jogalapját, sem az összecszerűségét nem vitatta. Arra hivatkozott, hogy azt követően áll módjában a felperes számlájának rendezése, amennyiben a R.T. Kft. a feléje fennálló bérleti díj tartozását ki fogja fizetni.

Az elsőfokú bíróság nem értékelte tévesen sem a tanúvallomásokat, sem F.L. szakvéleményét, illetve tárgyaláson tett nyilatkozatát, ebben a tekintetben a szakértő általános véleményét nem tévesen minősíthette és minősítette köztudomású ténynek, ebben a körben pedig a felperesi településre történő egyediesítés nem volt szükséges.

Az elsőfokú bíróság F.L. szakvéleménye alapján állapította meg, hogy „a többi tagönkormányzat hulladékának feldolgozására szolgáló üzem léteéhez és működéséhez már önmagában is rendkívül erős és általános jellegű negatív társadalmi megítélés kapcsolódik, függetlenül a hulladéklerakó technológiájától és a működésének konkrét körülményeitől” (az elsőfokú bíróság ítélete indokolása 16. oldal, ötödik bekezdése).

Az elsőfokú bíróság is utalt arra, hogy ezt a megállapítást a szakértőnek a 2014. május 5. napján tartott tárgyaláson tett szakértői nyilatkozatára alapította (33. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv, 2. oldalának harmadik és utolsó előtti bekezdései, 3. oldalának első és

negyedik bekezdései). A szakértő is úgy nyilatkozott: „nyilvánvalóan alá tudom támasztani azt a köztudomású tény, hogy a hulladéklerakókkal szemben, bármilyen technológiájú legyen az, országosan, sőt: világszerte is erős az ellenkezés a lakosságban" (33. sorszámú jegyzőkönyv, 3. oldal negyedik bekezdése).

Az ítéltábla álláspontja szerint is a lakossági ellenérzést köztudomású ténynek kell elfogadni, és ezt a tényt az elsőfokú bíróság által kirendelt szakértő egyértelműen megerősítette.

A peres felek (és a perben nem álló társult önkormányzatok) a társulási szerződés II. 8. pontjában a kompenzációra vonatkozóan a Polgári Törvénykönyvben nem nevesített, atipikus szerződést kötöttek. Erre tekintettel a szerződés értelmezésénél és teljesítésénél is a szerződésre vonatkozó általános szabályokat kell alkalmazni.

A jelen ügyben irányadó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 200. § (1), 205. § (1)-(2), 227. § (1) és 277. § (1) bekezdésének első mondata szerint, a szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.

A szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.

A szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges. Nem kell a feleknek megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyeket jogszabály rendez.

A szerződésben kikötött szolgáltatás valamely dolog adására, tevékenységre, tevékenységtől való tartózkodásra vagy más magatartásra irányulhat.

A szerződéseket tartalmuknak megfelelően, a megszabott helyen és időben, a megállapított mennyiség, minőség és választék szerint kell teljesíteni.

Az elsőfokú bíróság a felek szerződéses rendelkezésének értelmezésénél a Ptk. 207. § (1) bekezdése szerinti szerződés értelmezési elvet sem sértette meg.

A Ptk. 207. § (1) bekezdése szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

A Polgári Törvénykönyv fő szabályként - korrekciókkal - a nyilatkozási elvet fogadja el. A törvény három szempontnak tulajdonít jelentőséget:

- a) a szavak általánosan elfogadott jelentésének,
- b) az eset összes körülményének,
- c) a nyilatkozó feltehető akaratának.

Az eset összes körülményeinek, a nyilatkozó feltehető akaratának, és az adott szerződéssel kielégíteni kívánt - gazdaságilag is indokolt - érdekek vizsgálatánál egyrészt jelentősége van a szerződést megelőző körülményeknek, de annak is, hogy a szerződő felek a szerződés megkötését, hatályba lépését követően a szerződés teljesítése során milyen magatartást tanúsítottak.

Az elsőfokú bíróság a szerződést megelőző körülmények között - az alperes álláspontjától eltérően - értékelte az 1999. június 26-i pályázat benyújtásától a társulási szerződés 2004. február 26-i elfogadásáig (a T. Társulás megalakításáig) terjedő folyamatot. A szerződő

felek szerződés teljesítése során kifejtett magatartásának értékelésekor nem hagyható figyelmen kívül az, hogy a felperesnek a többi tagönkormányzattal a kompenzáció tekintetében nincs jogvitája (függetlenül attól, hogy a többi tagönkormányzat helyzete az alperestől - a hulladékátrakó miatt - részben eltér). A peres eljárás megindítását megelőző levélváltásokból pedig egyértelműen kiderül, a perindítást megelőzően az alperes sem jogalapjában, sem összecszerűségében a felperes követelését nem vitatta. Így a felperes a (a G.40.324/2011/1 sorszám alatt 2011. december 27. napján érkezett) keresetlevelében (3. oldal 5. pontja) helytállóan hivatkozott arra, hogy a felek között 2007. évtől kezdődően „csupán a megfizetési mód volt az egyeztetés tárgya”.

Itt szükséges megjegyezni azt, hogy az alperes arra is alaptalanul hivatkozott a fellebbezésében, hogy a felperes keresetlevele a Pp. 121. §-ában foglaltaknak sem felelt meg, hiszen a felperes keresetlevelében olyan, általa az alperessel szemben kibocsátott számlákon alapuló követelést érvényesített, amelyeket a keresetindítást megelőzően az alperes a felperesnek úgy küldött vissza, hogy értékelhető érveléssel azok jogalapját és összecszerűségét sem tette vitatottá.

A kompenzáció jelentése kiegyenlítés, kárpótlás, valamely hátrány hozzávetőleges kiegyensúlyozása pénzbeli szolgáltatás nyújtásával.

A szerződő felek által szabályozott kompenzáció annyiban rokonítható a foglalóval (Ptk. 243. § (1), 245. § (1) bekezdése), a kötbérrel (Ptk. 246. § (1)-(2) bekezdése), a késedelmi kamattal (Ptk. 301. § (1) és (5) bekezdése), hogy ezeknek a jogintézményeknek is - ahogy a felek szerződésében szabályozott kompenzációnak - kárátalány jellege van. Így a kompenzáció igénylésének sem feltétele, hogy a jogosultnak kára származzon. Annyiban tér el a kötbértől, illetőleg foglalótól, valamint a késedelmi kamattól, hogy ténylegesen bekövetkezett kár esetén sem igényelhet kártérítést (jelen esetben kártalanítást) a jogosult. Ezzel szemben pl. kötbér esetén a jogosultnak azt nem kell igazolnia, hogy a kötbérnél kisebb vagy azzal azonos értékű kára keletkezett, ha azonban a kár összege magasabb, mint a kötbér összege, a jogosultnak (károsultnak) bizonyítania kell a kár összegét, ekkor igényelheti a kárösszeg és a kötbér különbözetét.

Jelen esetben a tagönkormányzatok vállalták („szavatolták”), hogy a felperesnek kompenzációt fizetnek, függetlenül attól, hogy ennek célját, indokát a társulási szerződésben nem rögzítették.

Az alperes álláspontjától eltérően a társulási megállapodás megkötésekor a fizetési kötelezettség alapjául nem is állhattak rendelkezésre hiteles igazolások, hiszen a T.-en létesített új hulladékkezelő üzem 2006. július 1. napján kezdte el a működését. A részes önkormányzatoknak a társulási szerződés megkötésénél (de már a konzorciális megállapodás megkötésekor, illetve kiegészítésekor) prognosztizálniuk kellett azt, hogy a felperesi önkormányzat valamilyen hátrányt elszenvedhet-e abból, hogy a hulladékkezelő üzem elhelyezését a közigazgatási területén belül ő biztosítja. Nyilvánvalóan figyelembe vették, hogy a hulladékkezelő üzem hatást gyakorolhat a település környezetterhelésére, a településen lévő ingatlanok értékére, idegenforgalmára, és azt a köztudomású tény is, hogy a hulladékkezelő üzem léte, működése negatív társadalmi megítéléssel járhat. Ennek figyelembevételével határozták meg azt, hogy a kompenzáció mértéke a 2003. évet bázisként alapul véve 10 000 000 Ft/év. Az elsőfokú bíróságnak is a felek írásban kötött szerződését kellett értelmeznie, és semmilyen további feltétel igazolása nem volt szükséges

ahhoz, hogy a felperes a szerződés szerinti kompenzációt a tagönkormányzatoktól igényelje.

Erre tekintettel a felperes nem is volt köteles annak igazolására, hogy a feltételezett hátrányok ténylegesen bekövetkeztek. Semmi sem igazolja azt az alperesi állítást, miszerint az alperes a szerződés megkötésekor ahhoz a feltételhez kötötte a kompenzáció fizetését, hogy a felperes ténylegesen igazolja a hangoztatott hátrányos hatások fennállását.

Annak sincs a perbeli jogvita elbírálásánál különösebb jelentősége, hogy a társulási szerződés megkötése azért volt elodázhatatlan, hogy a települési önkormányzatok ne essenek el a támogatási forrástól, és ez az oka annak, hogy a kompenzációra vonatkozó rendelkezést minden részletre nem dolgozták ki.

A szerződésben a kompenzációhoz szükséges, mellőzhetetlen tartalmi elemek megtalálhatóak, így annak:

- jogosultja,
- kötelezettje,
- összege,
- időszaka,
- a megosztás módja,
- esedékessége,
- a kompenzáció mértéke éves emelésének alapja.

Erre tekintettel a felek a (mintegy kártalanításként fizetendő) kompenzáció minden lényeges elemét a szerződésben rögzítették, a szerződés érvényességét pedig nem érinti, hogy annak célját nem határozták meg, illetve az sem, hogy azt sem rögzítették részletesen, miszerint a kompenzáció jogalapjának ésösszepszerúségének meghatározásakor a társulásban részes önkormányzatok pontosan milyen esetleges hátrányok későbbi felmerülésével számoltak (számolhattak).

Az alperes által hivatkozott Ptk. 207. § (1) bekezdése alapján azt kell megállapítani, hogy a kompenzációra vonatkozó szerződéses megállapodásnak nem volt olyan tartalma, hogy a felperes arra csak és kizárólag akkor jogosult, amennyiben a hulladékkezelő üzem működésbe állítása után a tagönkormányzatok felé igazolja valamilyen hátrány tényleges elszenvedését.

A Ptk. 207. § (5) bekezdése szerint a felek titkos fenntartása, vagy rejtett indoka a szerződés érvényessége szempontjából közömbös.

A titkos fenntartás, illetve rejtett indok nincs hatással a szerződés értelmezésére, illetve érvényességére, így nincs annak jelentősége, ha az alperes a szerződés megkötésekor is úgy gondolta, hogy a felperes részére csak akkor hajlandó kompenzációt fizetni, amennyiben ténylegesen igazolja, hogy a hulladékkezelő üzem miatt a település hátrányt szenvedett. Egyébként az alperesnek ezt a fellebbezési érvelését a felperes pert megelőző számla megküldésre, illetőleg fizetési felszólításra adott alperesi válaszok semmilyen formában nem támasztják alá, ezért is tartotta szükségesnek az ítéletábra ezeknek a tényeknek is a tényállásban való rögzítését.

Alaptalan az az alperesi hivatkozás is, hogy a felperes semmilyen ellenszolgáltatást nem nyújtott (nem nyújt), hiszen a tagönkormányzatok területén keletkező hulladékot nem vitatottan a felperes közigazgatási területén létesített hulladékkezelő üzemből helyezik el és ártalmatlanítják.

Alaptalan az az alperesi arra érvelés is, hogy az elsőfokú bíróság elmulasztotta értékelni a kompenzáció mértékére a felperes által állított negatív hatások megalapozatlanná válásának hatását. Ezzel szemben az alperes által a jóerkölcsbe ütközésre alapított semmisségi, valamint a feltűnő értékaránytalanságra alapított megtámadási kifogást is annak figyelembevételével kellett értékelni, hogy a szerződés érvényességét - érvénytelenségét a szerződés megkötésekor fennálló tények, elérni kívánt célok és az érvényben, illetve hatályban lévő jogszabályok alapján kell vizsgálni. Ebből következően a kompenzációs díjnak sem a jogalapját, sem az összegszerűségét (mértékét) nem érinti az, hogy a társulási szerződés megkötésekor prognosztizált hátrányok a hulladékkezelő üzem működésekor ténylegesen bekövetkeztek-e. Természetesen a szerződést kötő felek is tisztában voltak azzal, hogy az esetlegesen bekövetkező hátrányoknak pénzben pontosan kifejezhető értéke nincsen. A ...-on, 2003. március 10. napján megfogalmazott javaslat éppen ezért tekintette kiindulópontnak azt, hogy „T. kompenzációja a szolgáltatási díj 5 %-a” legyen.

A szerződő felek e javaslat alapján határozták meg azt, hogy a felperes a 2003. évi bázisév alapulvételével 10 000 000 Ft/év kompenzációra tarthat igényt, amelyet a tagönkormányzatok lakossági létszámarányosan teljesítenek.

Minden alapot nélkülöz alperesnek az az érvelése is, hogy legfeljebb a lakosság ténylegesen ellenérző tagjai személyesen lehetnének jogosultak kompenzációra. A szerződéses megállapodást nem az érintett önkormányzatok lakossága, hanem önkormányzatai kötötték, az nem az ellenérvzés kiküszöbölését (csökkentését) szolgálta, hanem a felperesi önkormányzat szolgáltatásának ellentételezését.

A Ptk. 2. § (1) bekezdése szerint a törvény védi a személyek vagyoni és személyhez fűződő jogait, továbbá törvényes érdekeit, azonban „ez a védelem a személyeket nem általánosságban, hanem mindig az adott jogviszonyban illeti meg” (BH2001. 388.). Ebből következően a bíróságnak - figyelemmel a Pp. 3. § (1) bekezdésére - a keresetindításhoz szükséges jogi érdek fogalmát mindig a konkrét ügyben, a fenti elveknek megfelelően kell vizsgálnia.

A társulási szerződésből eredően T. „lakosságának” nem keletkezett érvényesíthető anyagi jogi igénye arra, hogy a hulladékkezelő üzem elhelyezése miatt „kompenzációra”, „kártalanításra”, „kártérítésre”, vagy egyéb szolgáltatásra tarthasson igényt.

Mindezek alapján az ítéletábla azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság helyesen következtetett arra, hogy a társulási szerződésnek a kompenzációs díj fizetéséről szóló rendelkezése a jóerkölcsöt nem sérti, és a szerződéses megállapodás szerinti kompenzációs díj a felperes által nyújtott szolgáltatáshoz képest nem feltűnően aránytalan.

E körben az ítéletábla mellőzi az elsőfokú bíróságnak azt az elméleti megállapítását, miszerint „a Ptk. 201. § (1) bekezdése ugyanis kifejezetten megengedi, hogy a felek ellenszolgáltatás kikötése nélkül is megállapodhassanak valamely szolgáltatásban” (ítélet indokolása 15. oldal, ötödik bekezdésének utolsó mondata), mivel a perbeli jogvita elbírálásánál annak nincs jelentősége. Ebből fakadóan - az alperes fellebbezési érvelésétől eltérően - az elsőfokú bíróság nem „állított olyan képtelenséget”, hogy bármekkora szolgáltatás képezheti bármekkora ellenszolgáltatás ellenértékét, hiszen a társult önkormányzatok a társulási szerződés előkészítésekor tisztában voltak azzal, hogy a felperesi önkormányzat milyen szolgáltatást nyújt, ennek figyelembevételével és a várható

szolgáltatási díjból kiindulva határozták meg a kompenzáció mértékét. A szerződés érvényességének megítélésekor pedig - a fentiekben kifejtettekre figyelemmel - nincs annak jelentősége, hogy a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egymáshoz viszonyított aránya későbbiekben változhatott (változott)-e.

Az alperes másodlagosan a Pp. 2. § (1) bekezdésére hivatkozva, arra alapítottnan kérte az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását, hogy az ítélet súlyosan sérti az alperes tisztességes eljáráshoz való jogát. Az alperes kizárólag az ítélet indoklására hivatkozva hangoztatta ezt a véleményét, az elsőfokú eljárás egyetlenegy egyéb mozzanatát sem jelölte meg, mely álláspontja szerint az eljárási jogainak sérelmével járt. Az elsőfokú bíróság a polgári perrendtartás alapvető szintű rendelkezéseit nem sértette, és az alperes sem állította olyan további általános vagy részletszabály megsértését, mely alapján az ítéletvizsgáló vizsgálhatta volna azt, hogy az eljárási szabálysértés az ügy érdemében hozott döntésre bármilyen kihatást gyakorolt-e.

Az ítélet indoklásával szembeni - a Pp. 221. § (1) bekezdése szerint - követelmény, hogy a bíróságnak a bizonyítékok mérlegelésénél irányadó körülményeket röviden meg kell említenie, ez azonban nem jár azzal a követelménnyel, hogy a peres feleknek az eljárás során tett valamennyi nyilatkozatát, illetőleg valamennyi tanú vallomását részletesen ismertetnie kell.

Tekintettel arra, hogy a peres felek jogvitájának elbírálásánál irányadó tényállás túlnyomórészt okirati bizonyítékok alapján megállapítható volt, az elsőfokú bíróság a szükséges mértékben eleget tett annak a kötelezettségének is, hogy az általa megállapított tényállás alapjául szolgáló bizonyítékok mérlegelésénél irányadó körülményekről számot adjon.

Erre tekintettel az alperes által előterjesztett másodlagos fellebbezési kérelem sem teljesíthető.

Mindezek alapján az ítéletvizsgáló - a Pp. 253. § (2) bekezdés I. fordulata alapján - az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét helybenhagyta.

Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 5. § (1) bekezdés b) pontja szerinti személyes illetékmentessége folytán az állam által előlegezett fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli. Az alperes a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a pernyertes felperes másodfokú perköltségét köteles megtéríteni. Az elsőfokú bíróság megközelítőleg a pertárgyérték 4 %-ában állapította meg a felperesi jogi képviselő ügyvédi munkadíjának összegét, erre is figyelemmel az ítéletvizsgáló a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a), b) pontja, (5) bekezdése és 4/A. § (1) bekezdése alapján a felperesi jogi képviselő másodfokú ügyvédi munkadíját - a kifejtett tevékenységre figyelemmel - megközelítőleg a pertárgyérték 1 %-ában és forgalmi adó összegében állapította meg.

D e b r e c e n, 2014. december 2.

Dr. Madarász Anna sk a tanács elnöke, Dr. Görög Attila sk előadó bíró, Cogoiné Dr. Boros Ágnes sk bíró

A kiadmány hitelél:

Kiadó